

KÂFİRÛN SÛRESİ

(سورة الكافرون)

Kur'an-ı Kerim'in
yüz dokuzuncu sûresi.

Mekke döneminde Mâûn sûresinden sonra nâzil olmuştur. Altı âyet olup fâsılası ن . م . د harfleridir. İlk âyeti kâfirlerle hitapla başladığı için bu adı almıştır. Sûreye Mukaşşşe ismi de verilir. Bu kelime, "bazı bulaşıcı hastalıkları tedavi etme" anlamındaki "kaşkaşe" kökünden türemiş olup burada "şirk ve nifaktan uzaklaştıran" anlamındadır. Kâfirûn sûresine ayrıca Münâbeze, Berâet, İbâdet, Din ve İhlâs adları da verilmiştir. Öte yandan İhlâs ve Kâfirûn sûreleri İhlâseyn (iki ihlâs) şeklinde de anılmaktadır.

Kâfirûn sûresinin nüzûl sebebi hakkındaki rivayetlere göre Kureys'in önde gelenlerinden bir grup Hz. Peygamber'e gelerek şöyle söylemişlerdir: "Ey Muhammed! Bir yıl biz senin ilâhına tapalım, bir yıl da sen bizim ilâhımıza tap; böylece anlaşmış oluruz. Eğer senin bildirdiklerin bizim inandığımızdan daha doğru ise ondan biz de istifade etmiş oluruz; bizim taptığımız senin taptığından hayırlı ise bu takdirde sen ondan faydalanmış olursun". Fakat Resûlullah, "Kendisine şirk koştuktan Allah'a sığınırım" diyerek bu teklifi reddetmiş, bunun üzerine sûre nâzil olmuştur (Vâhidî, s. 343-344).

Sûrenin muhtevası dikkate alındığında, özellikle İslâm inanç sisteminin temelini oluşturan tevhid ilkesi üzerinde durularak yalnızca Allah'a ibadet edilmesi ve O'na ortak koşulmamasının vurgulandığı görülür. Ayrıca Hz. Peygamber'in dilinden onun ibadetinde şirk unsurunun bulun-

madığına dikkat çekilmektedir. Sûrede aynı zamanda din ve ibadet özgürlüğü çerçevesinde hiç kimsenin bir başkasının ibadetini engelleme hakkının bulunmadığına işaret edilmektedir. Sûrenin sonunda yer alan, "Benim dinim bana, sizin dininiz size" ifadesi müşriklerin tavırlarından kesinlikle uzak durmayı vurgular. Nitekim bu hususun daha sonra nâzil olan bazı Mekki sûrelerde de tekrarlandığı görülür (meselâ bk. Yûnus 10/41, 104).

Kâfirûn sûresi Hz. Peygamber'in namazlarda sıkça okuduğu sûreler arasında yer alır. Onun sabah ve akşam namazlarının sünnetlerinde, tavaf namazında ve vitir namazından sonra oturarak kıldığı iki rek'atlık namazda İhlâs ve Kâfirûn sûrelerini okuduğu rivayet edilmiştir (Müslim, "Şalâtü'l-müsâfirîn", 98; İbn Mâce, "İkâmetü's-şalât", 102, 112; Tirmizî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", 10, "Da'avât", 22; "Hac", 43; Nesâî, *es-Sünen*, Beyrut 1411/1991, I, 340, 447; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, Haydarâbâd 1344, II, 391; III, 33; Taberî, *Câmi'u'l-beğân* (Bulak), XXX, 213-214; Vâhidî, *Esbâbü'n-nüzûl*, Kahire 1378/1959, s. 343-344; Zemaşşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), IV, 292-293; İbnü'l-Cevzî, *Zâdü'l-mesir*, IX, 252-254; Fahrreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, XXXII, 136-148; Devvânî, *Tefsîru sûreti'l-Kâfirûn* (Şelâsü resâ'il min muşanefâti'd-Devvânî içinde, nşr. Seyyid Ahmed Toyserkânî), Meşhed 1411, s. 35-67; İbn Arrâk, *Tenzihü's-şerî'a*, II, 84-85; Muhammed et-Trablusî, *el-Keşfü'l-ilâhî'an şedidî'z-za'fe'l-mevzû' ve'l-vâhî* (nşr. M. Mahmûd Ahmed Bekkâr), Mekke 1408, I, 1058; Abdülhay el-Leknevî, *el-Âşârü'l-merfû'a fi'l-aḥbârü'l-mevzû'a* (nşr. Ebû Hâcer M. Saîd b. Besyûnî Zağlûl), Beyrut 1405/1984, s. 104, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116; Seyid Ali Topal, *Kâfirûn Sûresi Tefsiri* (yüksek lisans tezi, 1998), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, tür.yer.

Kâfirûn sûresine dair bazı çalışmalar yapılmış olup İbn Kayyim el-Cevziyye'nin *Tefsîru süveri'l-Kâfirûn ve'l-Mu'avvi-zeteynî* (nşr. Muhammed Hâmid el-Fikî, Beyrut 1949), Celâleddin ed-Devvânî'nin

Tefsîru sûreti'l-Kâfirûn'u (bk. bibl.) ve Seyid Ali Topal'ın *Kâfirûn Sûresi Tefsiri* adlı yüksek lisans tezi (bk. bibl.) bunlar arasında sayılabilir. Devvânî'nin çeşitli kütüphanelerde yazma nüshaları bulunan risâlesi Cevdet Akbay tarafından *Celâleddin ed-Devvânî ve Tefsîru Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn* adıyla tahkik edilmiştir (yüksek lisans tezi, 1987, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

BİBLİYOGRAFYA :

Dârimî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", 23; Müslim, "Şalâtü'l-müsâfirîn", 98; İbn Mâce, "İkâmetü's-şalât", 102, 112; Tirmizî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", 10, "Da'avât", 22; "Hac", 43; Nesâî, *es-Sünen*, Beyrut 1411/1991, I, 340, 447; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, Haydarâbâd 1344, II, 391; III, 33; Taberî, *Câmi'u'l-beğân* (Bulak), XXX, 213-214; Vâhidî, *Esbâbü'n-nüzûl*, Kahire 1378/1959, s. 343-344; Zemaşşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), IV, 292-293; İbnü'l-Cevzî, *Zâdü'l-mesir*, IX, 252-254; Fahrreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, XXXII, 136-148; Devvânî, *Tefsîru sûreti'l-Kâfirûn* (Şelâsü resâ'il min muşanefâti'd-Devvânî içinde, nşr. Seyyid Ahmed Toyserkânî), Meşhed 1411, s. 35-67; İbn Arrâk, *Tenzihü's-şerî'a*, II, 84-85; Muhammed et-Trablusî, *el-Keşfü'l-ilâhî'an şedidî'z-za'fe'l-mevzû' ve'l-vâhî* (nşr. M. Mahmûd Ahmed Bekkâr), Mekke 1408, I, 1058; Abdülhay el-Leknevî, *el-Âşârü'l-merfû'a fi'l-aḥbârü'l-mevzû'a* (nşr. Ebû Hâcer M. Saîd b. Besyûnî Zağlûl), Beyrut 1405/1984, s. 104, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116; Seyid Ali Topal, *Kâfirûn Sûresi Tefsiri* (yüksek lisans tezi, 1998), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, tür.yer.

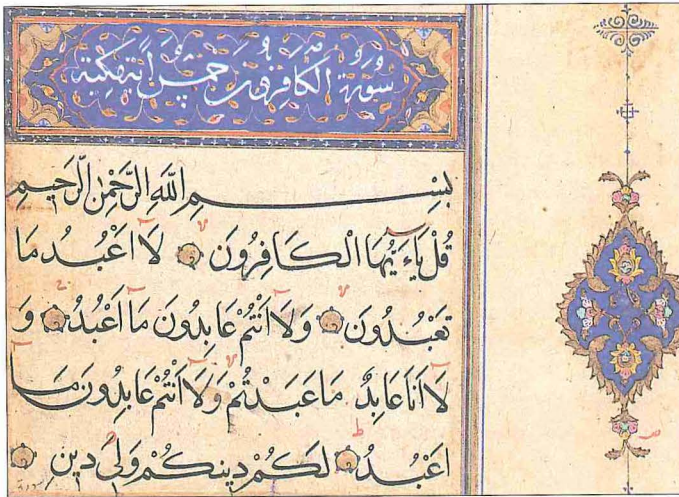
KÂMİL YAŞAROĞLU

KAFİYE

(القافية)

Beyit veya mısra sonlarında
yer alan ve benzer sesler içeren
kelimeler düzeni.

Sözlükte *kafâ* ve *kâfiye* kelimelerinin ilk ve asıl anlamı "başın boyunla bitişen arka ve son kısmı, ense"dir. Bu temel mânadan "bir şeyin sonu, arkası" anlamı, buradan da "beytin sonu" mânası türemiştir. Câhiliye, muhadram ve İslâmî dönem Arap şairlerinin kafiyeyi "beyit, şiir, kelime, beytin son kelimesi ve revî harfî" (kafiyede tekrarlanan son harf) gibi anlamlarda kullandıkları görülmektedir. Kafiyeye kelimesini "tâbi olmak, ardından gitmek" demek olan *kafv / kufiyy* masdarından "izleyen, ardından gelen" (kâfiye) veya "arkasından getirilen" (makfüvve) anlamında türetenler de vardır. Bunlara göre kafiyeli kelimelerin beyitlerin sonlarında birbirini izlemesi ya da arka arkaya tekrar edilmesi sebebiyle kafiyeye bu ad verilmiştir (İbnü's-Serrâc, s. 115; İbn Reşîk el-Kayrevânî, I, 154; Ebû Ya'kûb es-

Nesih
hattıyla
yazılmış
Kâfirûn
sûresi